

Bilaga 1 Enkät till rektorer

I denna bilaga presenteras genomförandet av Riksrevisionens enkät till rektorer samt svarsfrekvens och analys av bortfall. Enkätens frågor finns sist i bilagan.

Syfte och genomförande

Riksrevisionen har samordnat enkätundersökningar till rektorer från två granskningar för att inte onödigt belasta skolan med enkäter och för att effektivisera arbetet. Syftet var att ta reda på rektorers uppfattningar om Skolverkets utvecklingsinsatser och stödmaterial för att utveckla skolan, bland annat med avseende på skollagens bestämmelse om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Enkäten berörde också rektorers uppfattningar om statens stöd för att motverka kränkande behandling i skolan. I denna bilaga redovisas endast frågorna om vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Populationen

Enkäten var en totalundersökning som omfattade 5 079 rektorer vid grund- och gymnasieskolor och genomfördes i maj 2013. Populationen hämtades med hjälp av Skolverkets skolregister¹. Riksrevisionen valde att rikta enkäten till rektorer eftersom en stor del av statens stöd i skolfrågor vänder sig till rektorer.

E-postadresserna från Skolverkets skolregister avsåg i de flesta fall skolor och därmed inte rektorer direkt. I en annan pågående granskning² har Riksrevisionen haft tillgång till e-postadresser till 1 365 rektorer vilkas skolor blivit inspekterade av Skolinspektionen under perioden oktober 2011-oktober 2012. I syfte att öka svarsfrekvensen i den här enkäten ersatte dessa e-postadresser, där så var möjligt, den befintliga e-postadressen till skolan. Totalt ersattes 943 skoladresser med personliga e-postadresser till rektorer.

I skolregistret fanns det 1 873 skolor med icke unika e-postadresser. En icke unik e-postadress kan till exempel bero på att en skola har flera rektorer eller att en person är rektor för flera skolor. I det förstnämnda fallet ska flera enkäter skickas till samma

¹ Registret består av en förteckning med namn på skolor, e-postadresser till skolor, typ av huvudman, om det är en grund- eller gymnasieskola, kommunstorlek, samt kommun och län där respektive skola är belägen. I förteckningen saknades det e-postadresser till 520 skolor.

² Riksrevisionens kommande granskning om Skolinspektionens tillsyn.

e-postadress eftersom avsikten är att varje rektor ska besvara en enkät var. Däremot bör inte samma rektor få flera enkäter. Mot denna bakgrund togs adressdubletter bort i möjligaste mån. Urvalet gjordes genom att behålla den skola vars namn kommer först i alfabetisk ordning.

Efter utskick återkom några skolor med information om att de har flera rektorer samt e-postadresser till dessa. Rektorer är den primära urvalsgrunden. Därför lades de till i dessa fall. Kvar blev 5 073 adressrader med unika e-postadresser till rektorer och skolor som enkäten skickades till. Efter utskick återkom några skolor med information om att de har flera rektorer samt e-postadresser till dessa. Rektorer är den primära urvalsgrunden. Därför har respondenter i dessa fall lagts till. Av de tillagda var tre kommunala grundskolor och två kommunala gymnasier. Den sjätte har inte kunnat identifieras. Totalt skickades enkäten ut till 5 079 respondenter. Behandlingen av personuppgifter har anmälts till Riksrevisionens personuppgiftsombud.

De två nedanstående tabellerna 1 och 2 presenterar urvalet av respondenter fördelat på huvudman samt grund- och gymnasieskola.

Tabell 1 Antal respondenter i urvalet fördelat på huvudman

Huvudman	Antal rektorer
Kommunal	3 866
Landstingskommunal	19
Enskild	1194
Totalt	5 079

Tabell 2 Antal respondenter i urvalet fördelat på grund- respektive gymnasieskola

Huvudman	Grundskola	Gymnasieskola
Kommunal	3 145	721
Landstingskommunal	---	19
Enskild	732	462
Totalt	3 877	1 202

Enkätens utformning

Under utformningen av enkäten genomfördes en pilotenkät med två rektorer. Dessutom hade Riksrevisionen samråd med Sveriges Kommuner och Landsting samt med Näringslivets regelnämnd.

Datainsamling

Datainsamlingen gjordes i form av en webbenkät som skickades ut via e-post till 5 079 rektorer i april 2013. Två påminnelser skickades ut via e-post under maj 2013. Datainsamlingen avslutades den 17 maj 2013.

Svarsbortfall

I enkätundersökningen erhöles 1 603 svar, vilket motsvarar en svarsfrekvens på 32 procent. Det har också funnits ett partiellt bortfall för vissa frågor i undersökningen. I tabell 3 har urvalet delats in i kategorier som baseras på Statistikersamfundets rekommendationer³.

Tabell 3 Resultat av enkätundersökningen

Kategorier	Antal
Svar (S)	1 603
Bortfall (B)	9
Okänd status (O)	3 420
Övertäckning (Ø)	47
Rampopulation (N)	5 079

Kategorin *bortfall* utgörs av rektorer som med säkerhet tillhör målpopulationen, men som inte har besvarat enkäten. Det är rektorer som har avböjt medverkan i undersökningen.

Kategorin *övertäckning* utgörs av rektorer som med säkerhet inte tillhör målpopulationen. Till exempel har de meddelat att de inte arbetade som rektorer när enkäten skickades ut. Information om storleken på övertäckningen har främst erhållits genom rektorer som på eget initiativ skickat e-post till Riksrevisionen. Övertäckningen beror bland annat på att vi i adressfilen hade icke uppdaterad information. Rektorer som vi har skickat enkäten till kan ha avslutat sin tjänst, en annan förklaring kan vara att skolan lagts ned och därmed inte är en del av målpopulationen. Vidare har vi bett individer som är rektorer för flera skolor att enbart svara på en av de enkäter som de har mottagit.

Kategorin *okänd status* utgörs av rektorer som inte har hörts av, varför det är okänt om de tillhör målpopulationen. Enkäten skickades vid majoriteten av skolorna till skolans officiella e-postadress. I cirka 40 procent av fallen fanns tillgång till rektorernas personliga e-postadresser. Att Riksrevisionen inte har haft tillgång till samtliga rektorers personliga e-postadresser har sannolikt fått till följd att ett stort antal rektorer inte har nåtts av enkäten och inte har haft möjlighet att besvara den. Antalet med *okänd status* är således högt.

³ Standard för bortfallsberäkning, Sektionen för Surveystatistik, 2005-01-22.

Analys av bortfall

En låg svarsfrekvens från en målgrupp medför att det är svårt att veta ifall de som besvarade enkäten är representativa för hela målgruppen. På grund av den låga svarsfrekvensen finns det skäl att vara försiktig med att dra några generella slutsatser om rektorers uppfattningar om statens insatser. Ett stort bortfall och skillnader i bortfallstorlek ökar risken för snedvridningar av resultaten och påverkar därmed generaliserbarheten. I en analys av bortfallet har befintliga bakgrundsvariabler använts. Syftet är att bedöma skillnader i svarsandelar mellan olika grupper av rektorer och om representativiteten kan påverkas av bortfallet.

I bortfallsanalysen har följande bakgrundsvariabler varit tillgängliga och relevanta att använda: grund- eller gymnasieskola, huvudman, skolstorlek och kommunstorlek.

I bortfallsanalysen undersöks om det finns olikheter i svarsfrekvens med utgångspunkt i tillgängliga bakgrundsvariabler. Den totala svarsfrekvensen var 32 procent. Svarsfrekvensen bland skolor som har blivit inspekterade av Skolinspektionen oktober 2011–oktober 2012 är 30 procent. Det finns således inga större skillnader i svarsfrekvens mellan rektorer för inspekterade skolor och rektorer för skolor som inte blivit inspekterade.

I tabell 4 presenteras svarsfrekvensen för grundskolor respektive för gymnasieskolor fördelat på huvudmannakategori. Fördelat på huvudmän framgår att svarsfrekvensen är något högre bland enskilda huvudmän. Skillnaden mellan kommunala och enskilda huvudmän är dock inte särskilt stor. När det kommer till skolor som har en landstingskommunal huvudman är dessa få men 7 av 19 skolor har besvarat enkäten.

Tabell 4 Svarsfrekvens fördelat på huvudman och skolkategori

Huvudman	Grundskola	Gymnasieskola	Samtliga
Kommunal	29 %	37 %	30 %
Enskild	38 %	31 %	35 %
Landstingskommunal	---	37 %	37 %
Totalt	31 %	35 %	32 %

Gymnasieskolor har besvarat enkäten i något högre utsträckning än grundskolor. Skillnaden är dock marginell. Det finns vissa skillnader i grundskolan mellan enskilda och kommunala skolor. Grundskolor med enskilda huvudmän har en högre svarsfrekvens än kommunala. I gymnasieskolan förhåller det sig tvärtom. De kommunala gymnasieskolorna har besvarat enkäten i något högre utsträckning än gymnasieskolor som har en enskild huvudman.

Tabell 5 Svarsfrekvens fördelat på skolstorlek

Skolstorlek	Svarsandel
1–50 elever	28 %
51–200 elever	30 %
201–500 elever	33 %
501 elever och fler	38 %
Totalt	32 %

I tabell 5 presenteras svarsfrekvenserna för skolor med olika antal elever. Även i detta fall är det inte någon stor skillnad i svarsfrekvens mellan de olika skolstorlekarna. De största skolorna har svarat i något högre utsträckning än resterande skolor men skillnaden är inte markant.

Tabell 6 Svaresfrekvens fördelat på kommunstorlek

Kommunstorlek	Svarsandel
Upp till 10 000 invånare	30 %
10 001–20 000 invånare	31 %
20 001–50 000 invånare	34 %
50 001 och fler invånare	32 %
Totalt	32 %

I tabell 6 redovisas svarsfrekvensen för kommuner av olika storlek. Som framgår av tabellen skiljer sig inte svarsfrekvensen mellan stora och små kommuner nämnvärt.

Sammantagen bedömning av bortfallet

Det finns risk för snedvridna resultat i form av under- eller överskattning av vad rektorerna anser om statens stöd och utvecklingsinsatser på grund av den låga svarsfrekvensen. Det är till exempel inte helt orimligt att anta att det finns en större benägenhet hos de rektorer som tagit del av statens stödinsatser att svara på enkäten. Det är sannolikt att rektorer som har besvarat enkäten har en positivare inställning till statens insatser och har ett större engagemang i frågorna än rektorer i allmänhet. Det här skulle kunna innebära en överskattning av enkätens resultat. Detta har vi dock inte haft möjlighet att mäta.

Vad gäller bortfall för olika kategorier, till exempel skolstorlek eller typ av skola, finns det inte några stora skillnader i bortfallet som skulle kunna ge skevheter i resultaten. Olika kategorier av skolor etc. har besvarat enkäten i ungefär samma utsträckning.

Enkätfrågor - Rektorerers uppfattning om statliga stödinsatser

Frågorna i enkäten syftar till att ge Riksrevisionen en uppfattning om insatser som staten gör för att stödja skolor. Fokus ligger på insatser som ska främja en utbildning som vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Som rektor är du en central person och ingår i en viktig målgrupp för statens stödinsatser. Det är därför viktigt för oss att få din uppfattning om hur statens stödinsatser fungerar och skapar nytta på din skola. Vi är också intresserade av att få lärares uppfattningar i dessa frågor. Sist i enkäten blir du därför ombedd att uppge e-postadresser till två lärare på din skola som kan tänka sig att bli kontaktad av oss i ett senare skede.

Fråga 1. Känner du till den nya bestämmelsen 1 kap. 5 § skollagen om att utbildningen i skolan ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet?

Ja

Nej

Fråga 2. Vad innebär det för dig att utbildningen på den skola som du är rektor för vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet? (Flera svarsalternativ är möjliga)

Lärarna på min skola använder en pedagogik med undervisningsmetoder och arbetssätt som bygger på forskning eller beprövad erfarenhet

Innehållet i lärarnas undervisning på min skola bygger på forskning eller beprövad erfarenhet

Arbetet på min skola med övergripande frågor, t.ex. kränkande behandling, bygger på forskning eller beprövad erfarenhet

Utvecklingen av min skola som organisation sker med stöd av forskning eller beprövad erfarenhet

Annat

Fråga 3. I vilken grad har du med dig innebörden av bestämmelsen i skollagen, om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, i din roll som rektor?

I mycket hög grad

I ganska hög grad

I ganska låg grad

I låg grad eller inte alls

Vet ej

Fråga 4 Vilka av nedanstående utvecklingsinsatser eller stödmaterial från Skolverket har du tagit del av? (Flera svarsalternativ är möjliga)

-
- Skolverkets webbplats om forskning, skolverket.se/skolutveckling/forskning
-
- Hemsidan forskning.se
-
- Utbildningar för rektorer, t.ex. Rektorslyftet
-
- Konferenser/seminarier/workshops
-
- Enskilda kurser
-
- Kunskaps- eller forskningsöversikter, t.ex. serien *Forskning för skolan*
-
- Skolverkets allmänna råd, t.ex. om systematiskt kvalitetsarbete
-
- Annat
-

Fråga 5. Om du tänker på de utvecklingsinsatser eller stödmaterial från Skolverket som du tagit del av, i vilken grad anser du att de främjar skollagens bestämmelse om att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet?

-
- I mycket hög grad
-
- I ganska hög grad
-
- I ganska låg grad
-
- I låg grad eller inte alls
-
- Vet ej
-

Fråga 6. Vilka tre av nedanstående utvecklingsinsatser och stödmaterial från Skolverket anser du som rektor är mest användbara för att utbildningen på din skola ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet?

-
- Skolverkets webbplats om forskning, skolverket.se/skolutveckling/forskning
-
- Hemsidan forskning.se
-
- Konferenser/seminarier/workshops
-
- Utbildningar för rektorer, t.ex. Rektorslyftet
-
- Kunskaps- eller forskningsöversikter, t.ex. serien *Forskning för skolan*
-
- Enskilda kurser Skolverkets allmänna råd, t.ex. om systematiskt kvalitetsarbete
-

Fråga 7. I vilken grad motsvarar Skolverkets utvecklingsinsatser och stödmaterial dina behov för att utbildningen på din skola ska kunna vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

I mycket hög grad

I ganska hög grad

I ganska låg grad

I låg grad eller inte alls

Vet ej

Fråga 8. Hur lätt är det för dig att ta till dig innehållet i de utvecklingsinsatser och det stödmaterial som Skolverket tillhandahåller och omsätta det i utvecklingsarbetet på din skola?

Mycket lätt

Ganska lätt

Inte särskilt lätt

Inte tagit del av

Vet ej

Fråga 9. Som rektor menar jag att Skolverkets utvecklingsinsatser och stödmaterial kan bli bättre när det gäller (Flera svarsalternativ är möjliga)

Deras användbarhet för mig som rektor och pedagogisk ledare

Deras användbarhet för lärarna i undervisningen

Hur utvecklingsinsatser och stödmaterial kommuniceras ut till rektorer och lärare

Hur lätta de är att hitta

Vet ej

Annat

Fråga 10. I vilken grad litar du på att de kunskaps- eller forskningsöversikter som Skolverket tillhandahåller är av hög vetenskaplig kvalitet?

-
- I mycket hög grad
-
- I ganska hög grad
-
- I ganska låg grad
-
- I låg grad eller inte alls
-
- Vet ej
-

Fråga 11. I vilken grad anser du att den forskningsbaserade kunskap som Skolverket tillhandahåller på sin webbplats eller i annan form är relevant för dig som rektor?

-
- I mycket hög grad
-
- I ganska hög grad
-
- I ganska låg grad
-
- I låg grad eller inte alls
-
- Vet ej
-

Fråga 12. Vilken typ av inspektion har Skolinspektionen gjort på din skola sedan januari 2011?

-
- Tillsyn
-
- Kvalitetsgranskning
-
- Båda
-
- Inte blivit inspekterad alls
-

Fråga 13. Har du vänt dig till Skolverket för att få kunskap om hur du kan hantera eventuella brister som Skolinspektionen påtalat vid inspektion av din skola?

-
- Ja
-
- Nej
-
- Vet ej
-

Fråga 14. I vilken grad anser du att Skolverkets utvecklingsinsatser och material ger dig stöd för att hantera den kritik som Skolinspektionen haft i sin inspektion?

I mycket hög grad

I ganska hög grad

I ganska låg grad

I låg grad eller inte alls

Vet ej

Fråga 28. Ange e-postadressen till den yngsta läraren i idrott och hälsa på din skola

.....

Fråga 29. Ange e-postadressen till den äldsta läraren i svenska på din skola

.....